

L'any dels desastres

El 2025 passarà a les cròniques de la història de les Terres de l'Ebre com un any de desastres per la concurrència de catàstrofes: després d'anys de sequera, el foc i les inundacions hauran marcat el territori. Ja a principis d'estiu, amb camps extenuats tot i les pluges de primavera, va arribar l'incendi forestal iniciat al terme de Paüls que va afectar la comarca del Baix Ebre i la falda del Port i, sense deixar respirar, la tamborinada de la tempesta Ali-ce, que ha afectat severament la comarca del Montsià. Les desgràcies no venen soles.

Josep Bayerri Raga
periodista

Val a dir que aquests esdeveniments són habituals a les nostres terres. Ramon Miravall va escriure un relat històric sobre el tema (*Flagells naturals sobre Tortosa*, Ed. Columna Tresmall, Barcelona, 1997), on fa un recorregut de riudes, gelades, aiguats, sequeres, ventades i terratrèmols des de la riuada de 8 de maig de 1241 fins a la darrera, el dia de reis de 1961. Enguany, però, tot ha estat en un marge temporal de poc més d'un trimestre, cosa que no havia passat mai. Les inundacions més conegudes al llarg dels segles han estat les produïdes per les crescudes del riu Ebre originades a la part alta de la conca hidrogràfica, en molts de casos previsibles, especialment el darrer segle, amb hores per a poder prendre mesures. Ben diferents han estat les barrancades que, malgrat les previsions, no han donat temps per a res. Ha estat el cas de les de la passada setmana a la riba dreta de l'Ebre, a les falces del massís dels Ports i de la serra del Montsià. Els estudiosos han arribat a comptabilitzar l'existència de mig centenar de ba-

rrancs de característica i envergadura diferent, però en tots els casos imprevisibles.

El nucli urbà de Tortosa està en una situació d'especial perillositat. La riba dreta, tot i les recents mesures advertint de la seua inundabilitat, que ha aturat el projecte del nou hospital a la planúria entre Ferreries i Roquetes, ho és menys que la riba esquerra per l'amplitud de la vall. És a la riba esquerra on hi ha hagut els esdeveniments més greus. Cal tenir en compte que entre el paratge de la Petja i Remolins, la muntanya s'apropa al riu, obligant la ciutat, fins als exemples del segle XIX, a créixer longitudinalment de nord a sud. El punt extrem és vora la catedral, on el caient del turó de la Suda arriba gairebé al riu, el que feia difícil la comunicació urbana des del Paolet al portal de Santa Anna fins que, després de la Guerra, es van abocar al riu les runes de la ciutat devastada habilitant un carrer per darrere del palau del bisbe actual i de l'avinguda Felip Pedrell.

Tots els barrancs que baixen de la muntanya del Coll de l'Alba i Coll Redó fan cap al riu travessant el nucli urbà de Tortosa: el barranc de la Llet, el de Caputxins, el de Mig Camí, que quan plou converteix la carretera

L'orografia del Baix Ebre-Montsià i el fort desnivell des de les muntanyes dona lloc a què les barrancades siguin especialment violentes.

Simpàtica en un barranc; també el barranc del Célio a Remolins. Però especialment el barranc de la vall o del Rastre, que fins a l'ampliació de la ciutat el segle XIII era el fossar al peu de la muralla que cercava la ciutat fins al Paolet, amb accés des del Portal del Romeu. És constant la referència a les inundacions des del barranc del Rastre, però la de més ressò fou la del 5 de novembre de 1874, quan una gran tempesta va desbordar el barranc i, en trobar-se amb la retenció de la muralla, s'acu-

mulà una alçada de quatre metres d'aigua que va acabar per sortir de mare inundant el carrer Montcada; moriren ofegades tres persones, entre elles Francesca Calvet, coneguda com *La Gafarrona*, raó per la qual el fet passà a la crònica local com la barrancada de La Gafarrona. Des d'aquell moment començaren les gestions per enderrocar la muralla interior, cosa que es feu efectiva el març de 1877 naixent el barri del Rastre; tot seguit es cobrí el tram de barranc entre el riu, al Paolet i la plaça del

Rastre però, com siga que al barranc abocaven molts dels desaigües de la ciutat —la "bollonera del Rastre" era el nom popular— continuava sent lloc de fortes pudors que sorgien pels embornals fins que, cap a 1965, la cobertura s'allargà fins fora del nucli urbà. Les darreres barrancades a Tortosa foren l'octubre de 1994, que anegaren part del centre de la ciutat, i la de 2011 al barri de Caputxins, que obligaren a canalitzar el barranc soterrant-lo, ara carrer Rierol de Caputxins.

El passat dimecres, dia 15 d'octubre, el president de la Generalitat, després de visitar la zona, va anunciar la creació d'un centre logístic d'emergències per a la Catalunya Sud a instal·lar vora el parc de bombers de Tortosa. El centre funcionaria coordinat amb els municipis, els consells comarcals i les institucions de la regió per donar suport tècnic i personal i facilitar recursos materials davant futures situacions com la viscuda. En paral·lel, s'estudiaran actuacions per corregir les actuals disfuncions, quant a les urbanitzacions i edificacions en àrees inundables, l'existència de barreres artificials i la gestió de les masses forestals. Tant de bo que no siga només una promesa circumstancial. ■